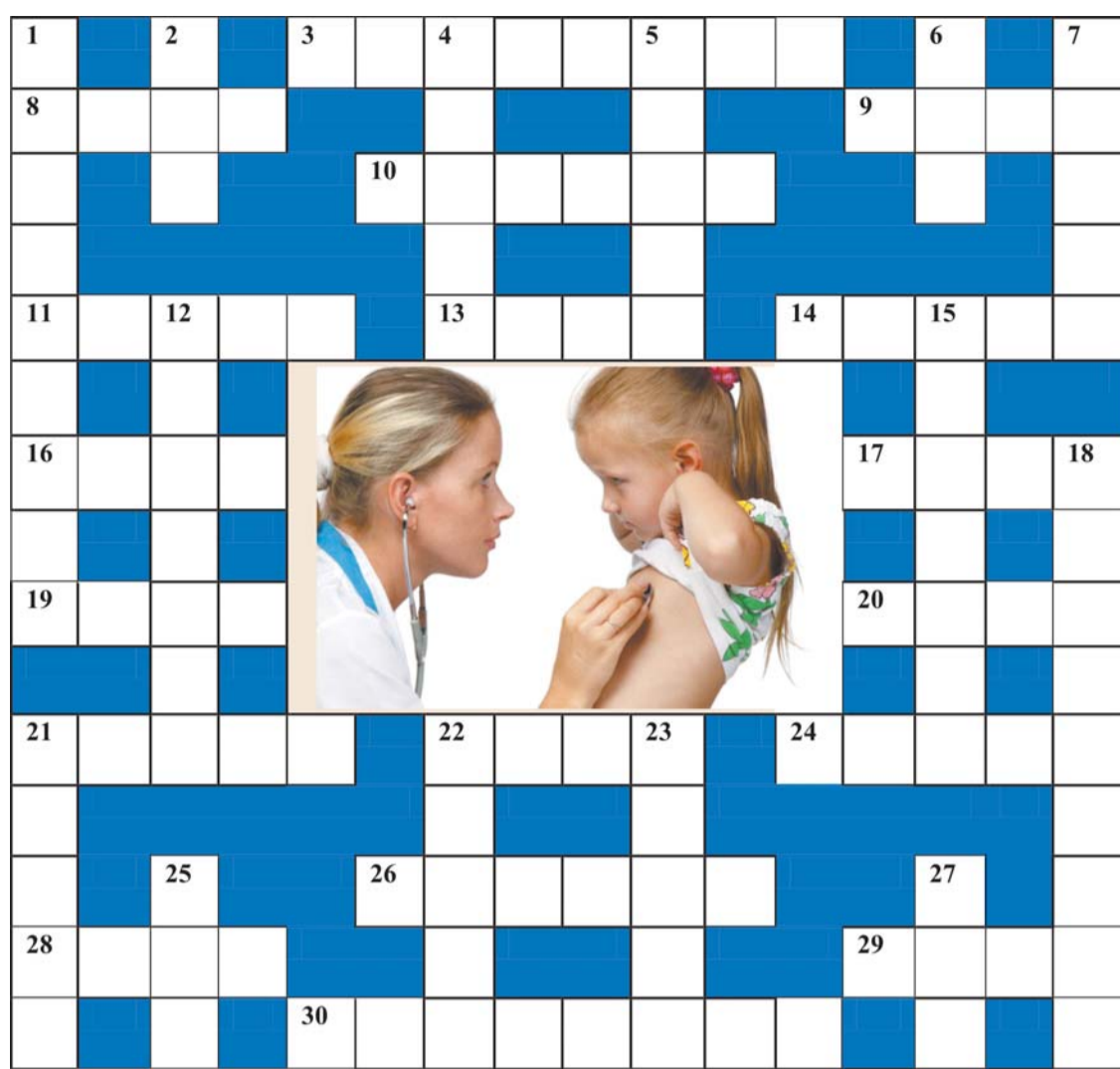

Смех — найлепшыя лекі

Прывітаеца Дню медыцынскіх работнікаў

Па гарызанталі: 3. ... садзіцца — цэльца маладзіца (жарт. прык.). 8. ...-ды-мар'я. Народная назва лекавай расліны, настой травы якой выкарыстоўваецца пры лячэнні экзэмы, дыятезу, эпілепсіі, а таксама загойвае раны. 9. Ад хворага месца ... не адходзіць (прык.). 10. Самая высокая ... чалавека — быць урачом (англ. прык.). 11. Расціранне цела з лячэбнай мэтай. 12. Паўднёвае дрэва з цвёрдымі духмянымі пладамі, якія вялікі ўрач Авіцэна выкарыстоўваў пры расстройстве стрававання. 14. ...-фактар. Складанае арганічнае рэчыва ў крыві людзей, якое абумоўлівае смяшчальнасць і несмяшчальнасць крыві донара і рэцыпіента. 16. Умоўная велічыня, адносна якой вызначаецца тэмпература чаго-небудзь. 17. Пачуццё меры ў паводзінах. 19. Тое, што і біяполе. 20. Калі перахвіліцца перасоўваецца, дык гэта — ... (жарт. прык.). 21. ... добры лекар вылучыць хутчэй, чым сорак дрэнных (прык.). 22. Адзін з найважнейшых сімвалаў у міфалогіі, шэрагу рэлігій, геральдыцы, які, на думку многіх даследчыкаў, сімвалізуе імкненне да вечнасці, да Бога. 24. Зоркі — ... Сонца (прык.). 26. ... адна, а хвароб многа (прык.). 28. ... — найлепшыя лекі (прык.). 29. Аўта- або мотагонкі на спецыяльных спартыўных машынах. 30. Хірург — высокаўзброены ... (жарт.).

Па вертыкалі: 1. ..., трасца, Ірадава дачка. Адна з назваў хваробы, якая уяўлялася ў жаночым абліччы; каб не было яе, рэкамендавалі купацца ў ледзяной вадзе, пацалаваць свінню ў лыч, прымушалі хворага 13 разоў аббегчы вакол хаты, наचाваць на могілках. 2. ... — найлепшыя доктар, але дрэнны касметолог (прык.). 4. Тое, што неабходна пацыенту ад урача. 5. Наяўнасць чаду ў хаце, што неабспечна для здароўя. 6. «Прыпісала мне дыету!» Родная мая кабетка: \... нішчымы, праснакі, \ \ Качарга ды мацюк» (прыпеўка). 7. Не бяда, што слоўны ..., а бяда, што і ў думках запор (прык.). 12. «... нельга вылучыць, але пра яго можна забыць». (Файна Ранеўская). 15. ... — гэта проста няведанне сваіх хвароб (прык.). 18. Назва некаторых раслін з трайчастымі лістамі. Да ліку іх адносяцца канюшына, якой з даўніх часоў лячылі артрыты, малярыю, ангіну, бранхіт, дызэнтэрыю. 21. Рака на Палессі, апетая Я.Купалам. 22. На чужыне і ... загіне (прык.). 23. Жыццёваісанне святых. 25. ... пражыць — не мора пералічыць (прык.). 27. Рады бы ў ... ды заніматыры не пускаюць (жарт. прык.).

Правярце, калі ласка, адказы:
 Па гарызанталі: 3. Сядзіцца, Ірадава дачка. 4. Трасца. 5. Чад. 6. Дыету. 7. Бяда. 8. Канюшына. 9. Запор. 10. Урач. 11. Лячэбны. 12. Трайчасты. 13. Канюшына. 14. Фактар. 15. Сонца. 16. Тэмпература. 17. Мера. 18. Трайчасты. 19. Біяполе. 20. Дыягност. 21. Ясельца. 22. Купалам. 23. Жыццёваісанне. 24. Зоркі. 25. Не ведае сваіх хвароб. 26. Не ведае сваіх хвароб. 27. Не ведае сваіх хвароб. 28. Не ведае сваіх хвароб. 29. Аўтамабіль. 30. Хірург.

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск.

Песню бярыце з сабою

ЧАМУ НЕ ПРЫЙШОЎ, ЯК МЕСЯЦ УЗЫШОЎ

Народная песня — прыкметны дыямент краю. Сваім ззяненнем, якое разнакалерна пераліваецца-зіхаціць у залежнасці ад асяроддзя, яна ажыўляе навакольную прастору, робіць яе непаўторна ўтульнай, духоўна багатай.

Песня «Чаму не прыйшоў, як месяц узышоў», якую запісаў этнамузыкант Уладзімір Раговіч у 1960 годзе ў вёсцы Глінь Крычаўскага раёна, арганічна спалучае варыянтны іншыя фальклорныя твораў і выбудоваецца як балада. У першай частцы паўтараецца змест песні «Чаму не прыйшоў, як месяц узышоў», толькі не ўключаецца строфа:

Большая сястра сядзельца знайшла,
 Коніка асядзала:
 — Ты скачы, браток, да дзяўчыны той,
 Што цябе чакала?

Другая частка песні пераклікаецца з песняй «Зязюля», якая неаднаразова гучыць сёлета на тэлепраграме «Беларусь 3» (перадача «Сто песень для Беларусі») у інтэрпрэтацыі спявачкі і кампазітаркі Іскіі Абалян. Аднак песня «Чаму не прыйшоў, як месяц узышоў», што прапануецца сёння, мае вельмі істотныя жывыя сэнс, лагічна абгрунтаваны. У расповедзе пра сямейныя адносіны выразна прасочваюцца думкі пра шляхі трываласці сямейнага саюза і пра гаючую сувязь з роднымі мясцінамі. Нават у сям'і, створанай на каханні (як падаецца ў першай частцы песні) узнікаюць праблемы. І мудры наказ маці, парады не здольныя часам дапамагчы, сучышыць душу. Толькі сустрэча з родным домам прыносіць душэўны парадок, духоўнае прасвятленне.

— Чаму не прыйшоў, як месяц узышоў,
 Як цябе чакала?
 Ці каня не маў, ці сцежкі не знаў,
 Ці маць не пускала?

— І коніка маў, і сцежачку знаў,
 І маці пускала.
 Ды менша сястра, ды Бог не ўзраста,
 Сядзельца схавала.

Цячэ рэчанька, цячэ быстрая,
 Скочу — пераскочу.
 Адай, мамачка, адай, родная,
 За каго я хачу.

Маці аддала, ды наказ дала:
 «У гасячку не бываць,
 А як табе горачка будзе,
 Не прыходзь дахаты».

Цярпела я год, цярпела другі,
 Трэці не сцярпела.
 Ператварылася шэрай зязюляй,
 Дадому зляцела.

Прыляцела ў сад, сад зялёненькі,
 Стала кукаваці...
 Стала кукаваці, жалю задаваць,
 Каб пачула маці.
 Сядзіць мамачка ля вакенечка,
 Ручнік вышывае.
 А малодшы брат на парозе стаў,
 Ружжо зараджае.

— Дазволь, мамачка, дазволь, родная,
 Зязюлю забіць,
 Бо яна кудэ, жалю задае,
 Што ёй цяжка жыць.

— Не дазволю я, роднае дзіця,
 Зязюлю забіць.
 Шэра зязюля, як твая сястра,
 Хоча яшчэ жыць.

Апошнія два радкі кожнай строфы паўтараюцца.

Падрыхтаваў Міхась ШАВЫРКІН

Ты і Я.
 Нічога больш навокал.
 Ні зямлі, ні сонца,
 Ні аблокаў.
 Я і Ты.
 Нікога больш. Ніколі.
 Ні людзей, ні птушак
 ў вольным полі.
 Ні валочак, што цябе віталі.
 Ні вятрыскі, што спяваю
 пра далі.
 Ні мурогаў з роснаю травой
 Дзе блукалі басанож
 з табою.
 Мы ўдваіх. Нічога больш
 не трэба,
 Каб шчаслівым быць
 пад гэтым небам.

Сардэчна віншваем таленавітую пісьменніцу з **вёскі Мачуль Столінскага раёна, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі, пастаянную аўтарку газеты «Звязда» Галіну БАБАРЫКУ** з важнай юбілейнай датай!

Еднасць душы і прыроды —
 Паэзіі кволая ніць.
 Лёсу прысуд: без выгоды
 Радзіме заўсёды служыць.

Зычим шануюнай Галіне Сідараўне і надалей «выкрасаць» гэтка прыгожыя паэтычныя радкі, выдаваць кнігі, якіх зачаліся чытаць. Натхнення, здароўя, радасцяў у жыцці — асабліва ў дзецях і ўнуках, у сям'і, у нашай творчай суполцы, якая таксама — нібы сям'я.

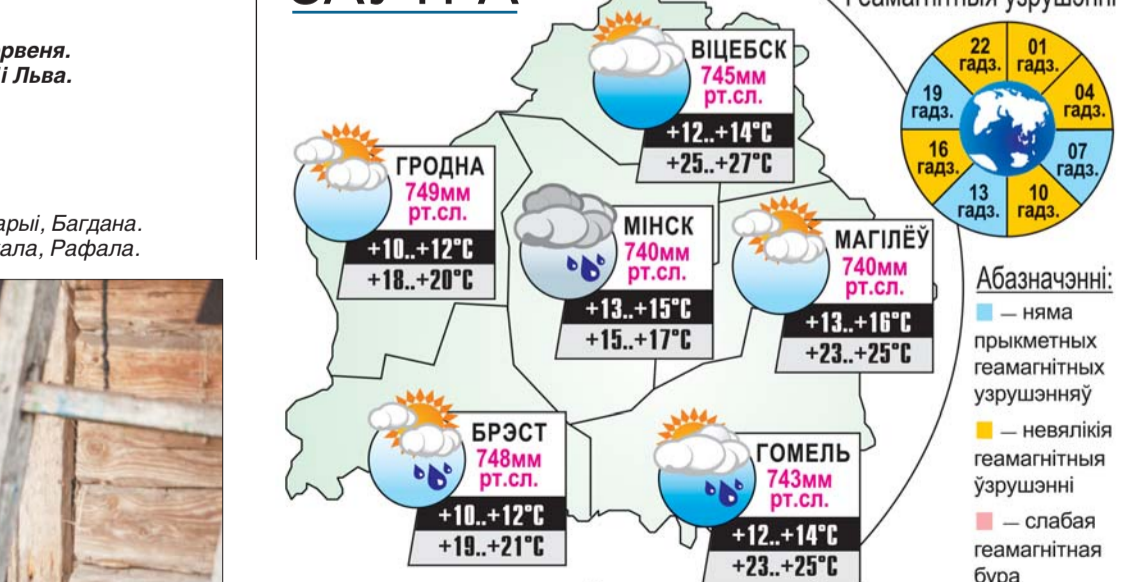
Брэсцкае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	— 4.37	21.45	17.08
Віцебск	— 4.18	21.43	17.25
Магілёў	— 4.27	21.35	17.08
Гомель	— 4.33	21.22	16.49
Гродна	— 4.54	21.59	17.05
Брэст	— 5.04	21.50	16.46

ЗАЎТРА

...у суседзях

ВАРШАВА +18...+20°C	КІЕЎ +24...+26°C	РЫГА +19...+21°C
ВІЛЬНЮС +16...+18°C	МАСКВА +21...+23°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ +21...+23°C

Даты | **Падзеі** | **Людзі**

20 ЧЭРВЕНЯ

1840 — Сэмюэл Морэз запатэнтаваў тэлеграф. Ідэя стварэння тэлеграфа была далёка не новай, аднак менавіта Морэз прыклаў больш за ўсё намаганняў для яе практычнай рэалізацыі. Першая ж тэлеграма была адпраўлена з Вашынгтона ў Балтымар толькі 24 мая 1844 года. У ёй было ўсяго чатыры словы: «Чудоўныя справы твае, Госпадзі».

1910 года — нарадзіўся Сяміянэў Канстанцін Арсеневіч — беларускі, украінскі і расійскі дырыжор. Народны артыст СССР. З 1938-га дырыжор Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі, у 1939—1941 гг. мастацкі кіраўнік і дырыжор Дзяржаўнага народнага аркестра Беларусі. З 1946 года выступаў пераважна як сімфанічны дырыжор з вядычымі аркестрамі краіны. У 1961—1966 і 1975—1976 гадах галоўны дырыжор Кіеўскага тэатра оперы і балета імя Т. Шаўчэнкі, у 1966—1975 — Ленінградскага тэатра оперы і балета імя С. Кірава. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Украіны імя Т. Шаўчэнкі.

1940 год — у вёсцы Самуйлы Браслаўскага раёна Віцебскай вобласці нарадзіўся Паўлаў Якаў Савельевіч, беларускі гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар. У 1967 г. скончыў БДУ. Працаваў у Інстытуце гісторыі партыі пры ЦК КПБ, Інстытуце гісторыі НАН Беларусі, Беларускім НДІ дакументазнаўства і архіўнай справы. Даследаваў гісторыю рэвалюцыі 1905—1907 гг., грамадзянскай вайны і ваеннай інтэрвенцыі 1918-1920 гг. у Расіі і Беларусі, падпольнай і партызанскай барацьбы ў Беларусі ў Вялікую Айчынную вайну і інш. Памёр у 1996 годзе.

Было сказана

Янка БРЫЛЬ, празаік, перакладчык:
 «У кожнага з людзей свае даліны і ўзгоркі, свая хада па іх, а неба, зорнае неба — адно...»

ЗВЯЗДА
 народнай культуры
 ад Янкі Крука і Аксаны Катовіч

РАЇЦА. У асноўным гаспадарчая дзейнасць пачыналася разам з першым промнем сонца. Пачвардзена гэтаму знаходзіцца ў амавах: «Устану я рана-раненька, памыюся белым-беленька».

♦ У традыцыйных уяўленнях славян час узыходу сонца быў надзелены самай высокай ступенню сакральнасці. Ад гэтым найбольш пераканаўча сведчаць творы розных фальклорных жанраў. У шэрагу казачных сюжэтаў прысутнічае матыў, які пацвярджае народны менталітэт: «Пераначуем — болей пачуем».

♦ Гэты час быў напоўнены шматлікімі малітвамі. Адны з іх прысвячаліся Творцу і Божай Маці, другія — адпаведнаму дню тыдня, трэція — свайму анёлу-ахоўніку, чацвёртыя распачыналі сумесную сямейную трапезу.

♦ Нашы дзяды паўтаралі азы духоўнай культуры ў адносінах сакральнасці гэтага часу. Яны строга наказвалі, прасілі, папярэджвалі аб тым, што «пакуль ідзе служба ў храме, нельга спяваць, крычаць, ляяцца, гуляць у рухавыя гульні, якія суправаджаюцца сваркамі і крыкамі». Калі трэба было заканчваць якія-небудзь справы, то прыступіць да іх можна было толькі пасля поўдня.

♦ У народным асяродку добра ведалі пра тое, што нарытоўваць лес на будоўню хаты трэба ў першай палове дня (да поўдня).

♦ Найбольш спрыяльным часам для пасадкі агуркоў лічыўся час выгану жывёлы ў поле (з раніцай) і той дзень, калі неба закрыта аблокамі, якія не прыносяць дождж.

♦ На думку вядомых народных лекараў, раніца была самым спрыяльным часам для лячэння шэрагу захворванняў.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАКАШТУЙЦЕ!

Балгарская луканка

Гэта цудоўны мясны далікатэс. Прадуктаў спатрэбіцца мінімум, але працаваць будзе даўдзельца! У канчатковым выніку мы атрымаем каўбасу, якую можна падаць да стала як закуску, а можна выкарыстоўваць у салатах і саленках. Захоўваецца яна добра — проста вісіць у халаднаватым месцы.

Спатрэбіцца: соль — 45 г, перац чорны — 1 ч. л., кішкі — 4 шт., свініна з тлушчам — 1500 г.

Мяса трэба парэзаць на буйныя кавалкі. Пасаліць і старанна ўцерці ў іх соль. Узіць блыху або вялікае блюда. Зверху пакласці шырокую накрывку, каб яна была нібы з нахілам. Выкладваем на накрывку мяса ў адзін рад. Накрываем і ставім у халаднаватае месца.

Кішкі трэба папярэдне пачысціць і замачыць у вадзе. Калі вы купілі ўжо гатовыя, проста намачыце, яны стануць больш мяккімі і паслухмянымі. Для набівання фаршам кішак выкарыстоўваем адмысловую насадку ў мясарубцы. Калі ў вас такой няма, можна выкарыстоўваць простую, пластыкавую бутэльку, зрэзаную ля рыльца, але даўдзельца набіваць уручную. Набіваем кішкі даволі шчыльна, імкнучыся не дапусціць паветра.

Завязваем кожную каўбаску па краях. Потым з дапамогай іголькі трэба выпусціць усё паветра, прыскачваючы каўбаску да стала. Падвешваем яе ў халаднаватым месцы, якое добра праветрываецца. Праз тыдзень пачынаем яе вальцаваць, каб выходзіла лішняя паветра, каўбаса становіцца цягдзейшай і прымаляе форму. Кладзём яе на стол і раскочваем качкай, не моцна, каб не парваць. Калі яна падсохне і стане цягдзейшай, можна і мацней, ужо можна не баццацца. Вяліцца яна будзе каля месяца. Каўбаса гатовая, калі яна стане абсалютна цвёрдай.

ВАРТА ВЕДАЦЬ

- ♦ Адваротны бок бананавай лупіны адпаліруе сталовы прыборы.
- ♦ Калі скончылася зубная паста, можна пачысціць зубы содай! Да таго ж, яна добра адбеляе іх.

ДРУГОЕ ЖЫЦЦЁ

Скрабок з лыжкі

Ёсць у вас старая лыжка, якой амаль не карыстаецеся? Калі ёсць — не выкідавайце. Яе лёгка можна ператварыць у патрэбную на дачным участку рэч — у скрабок. Для гэтага лыжку трэба абрэзаць напалову, як паказана на малюнку. Потым з дапамогай малатка распляскаць яе да формы скрабка. І выдатны інструмент для ачысткі рыльцак, матык і нават культыватараў ад наліплага бруду гатовы. Можна пачысціць і падэшву гумовых ботаў, зняць глебу з гаршочка.

Да таго ж, калі лыжка была з нержавейкі, скрабок зусім неабавязкова захоўваць у закрытым памяшканні. Можна проста падвесіць дзесьці пад дахам на цвічок — і тады, пры неабходнасці, ён заўсёды будзе пад рукой.

РАПТАМ СПАТРЕБІЦА

Ідэі для дачы

Вяшак. Сістэма палівы. Месца для вогнішча.

УСМІХНЕМСЯ

- Вы жанаты, Сямён Маркавіч?
- Разведзены.
- І моцна развялі?
- Ну, як скажаць... Майкі ж такі пакінулі.

«Незабыўны адпачынак у Крым! 6 дзён, 7 начэй!»
 — Гэта ў якім гатэлі?
 — Якія гатэлі?! На Керчанскай пераправе! І гэта толькі туды!

Хлопец з сяброўкай едуць у аўто, дзяўчына за рулём. Машыну спыняе дашнік: — Вы выехалі на сустрэчную паласу, і не першы раз, правы канфіскаўваем. Хлопец: — А ты іх купляў, каб адбіраць?!
 — Добрай жонкай быць шкодна, муж псуецца.

Твая чарга хвароць на грып.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАНАЕ Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРПІКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч**

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛІШЧУК, А. ЛЯЎКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВІНУА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕУСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШКА.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЬ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); аддзельна: пісьмаў — 287 18 64, падліку і распаўсюджвання — 284 44 04, 287 17 21, сакратарыята — 292 05 82, адказных за выпуск дадатка: «Чырная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандантаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31, на Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэрыі: 287 18 81.

http://www.zvyazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: info@zvyazda.minsk.by, РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zvyazda.by

(для зваротаў): zvarot@zvyazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адлюстравана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларусь Дом друку» ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 20.102. Індэкс 63850. Зак. № 2422.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нумар падпісаны ў 19.30
 19 чэрвеня 2015 года.